

15-M: Trajectòries mobilitzadores i especificitats territorials. El cas català

Fabià Díaz-Cortés i Gemma Ubasart-González

Resum

El present article té l'interès d'analitzar especificitats territorials en el marc del 15-M, partint d'una concepció on, després de contextualitzar temporalment i temàticament el 15-M, es considera rellevant i necessari tenir present i analitzar dinàmiques mobilitzadores que tenen una radicació en el temps anteriors al 15 de maig de 2011. Aquest plantejament no és casual, sinó que parteix d'una realitat viscuda per les dues autores, on el fet de combinar i compatibilitzar activisme i ciència, fruit de la vinculació associativa i política que ambdues tenen vers els seus respectius entorns quotidians, fa possible el desenvolupament d'aquest relat, on l'anàlisi política, geogràfica i sociològica té el seu origen en l'experiència personal-col·lectiva.

Paraules clau: 15-M, Estat espanyol, Catalunya, especificitats territorials, moviments socials.

El present article té l'interès d'analitzar especificitats territorials en el marc del 15-M, partint d'una concepció on, després de contextualitzar temporalment i temàticament el 15-M, es considera rellevant i necessari tenir present i analitzar dinàmiques mobilitzadores que tenen una radicació en el temps anteriors al 15 de maig de 2011. Aquest plantejament no és casual, sinó que parteix d'una realitat viscuda per les dues autores, on el fet de combinar i compatibilitzar activisme i ciència, fruit de la vinculació associativa i política que ambdues tenen vers els seus respectius entorns quotidians, fa possible el desenvolupament d'aquest relat, on l'anàlisi política, geogràfica i sociològica té el seu origen en l'experiència personal-col·lectiva.

Així doncs, en un primer i segon apartat de l'article es durà a terme una mirada descriptiva dels esdeveniments del 15-M i dels seus antecedents més immediats. En un tercer apartat s'aprofundirà en una contextualització estructural del moviment per després, en un quart apartat, poder introduir una anàlisi de la mobilització. En el cinquè apartat s'introduiran les especificats territorials, la constatació que el territori i les trajectòries militants tenen també a veure amb la configuració de la protesta. Finalment es parla del reforçament del cicle mobilitzador prenent el cas concret de Catalunya, per poder així apuntar unes primeres conclusions per poder continuar el recorregut activista i investigador.

1. Introducció: 15 de maig de 2011

Era 15 de maig, una setmana abans de la celebració de les eleccions municipals i autonòmiques¹. En més de 60 ciutats de l'Estat espanyol es portaven a terme manifestacions convocades per la plataforma *Democràcia Real Ja!* sota el lema "no som mercaderia en mans de polítics i banquers". Encara que les organitzadores feia temps que preparaven les marxes, ningú podia imaginar que aquella convocatòria anava a desembocar en el que ara coneixem com a moviment del *15-M* o de les *indignades*. Cal dir, però, que no es partia de zero, sinó que es provenia d'un clima social difús i no organitzat on el sentiment de desafecció amb la classe política era important, sense oblidar la pròpia dinàmica mobilitzadora de diferents moviments socials sobretot en àmbits urbans i metropolitans de l'Estat espanyol. La plataforma convocant albergava de manera informal diferents nodes d'agregació, que havien anat sorgint a la xarxa, però no solament, i que recollien d'una forma o una altra el malestar d'una part cada cop més important de la societat sobre com s'estava gestionant la crisi econòmica i, en general, sobre què s'entenia per democràcia. Alguns d'aquests nodes tenien un caràcter simplement expressiu, altres buscaven crear eines organitzatives; uns presentaven un format estrictament virtual, altres un de molt més vinculat a espais i moviments socials i polítics que podríem considerar més tradicional, organitzats i, més o menys, establerts. Per no estendre'ns, entre altres citar *Malestar.org* que organitzava cada divendres concentracions a diverses ciutats i *Nolesvotes* que feia una crida al vot responsable pel 22 de maig –amb un origen a la polèmica Llei Sinde i de crítica al Partido Socialista Obrero Español (PSOE), Partido Popular (PP) i Convergència i Unió (CIU), partits que van donar un impuls a la llei contra l'anomenada "pirateria informàtica" des del Senat espanyol (Abellán, 2011).

---

¹ El 22 de maig es celebraren eleccions autonòmiques a tot l'Estat, excepte a Andalusia, Catalunya, Euskadi, Navarra i Galícia, i eleccions municipals.

Imatge 1. Manifestació del 15 de Maig a Barcelona, al seu pas per Via Laietana (Font: Fabi)

Pero també hi havia antecedents directes al carrer. *Juventud sin futuro* el 7 d'abril havia reunit milers de persones als centrals carrers madrilenys. La convocatòria es va difondre eficaçment per les xarxes socials i, encara que sorgia de grups juvenils que portaven temps treballant en els moviments socials, va arribar més enllà del cercle activista. La seva taula reivindicativa era senzilla i àgil de comunicar: "Somos conscientes de que las medidas de salida a la crisis se han caracterizado por un constante recorte de nuestros derechos así como por una socialización de las pérdidas"; "pretendemos ser motor de cambio que hasta el momento parece que no va a ser abrazado por la clase dirigente" (veure Ubasart, 2011a). Radicalitat democràtica, en forma i contingut. En el cas de la capital catalana, la manifestació havia estat precedida el dia anterior per una altra multitudinària convocatòria en defensa dels serveis públics (sanitat i educació), però una i altra eren diferents, com ressaltava el polític Joan Subirats en un article d'opinió "avui diumenge, en el mateix lloc, tindrem una expressió i una reacció menys convencional, menys institucional i menys moderada enfront de la mateixa situació" (Subirats, 2011).

2. 15-M: La indignació es reapropia d'espais públics centrals arreu de l'Estat espanyol

Els lemes principals de la convocatòria del 15 de maig foren "democràcia real ja!", "Ningú ens representa" i "no som mercaderia en mans de polítics i banquers". Es tractava d'una mobilització on milers de persones, més enllà d'una identitat política i/o sindical concreta, mostraven de manera activa la seva indignació cap als programes d'ajustament neoliberal que estan sent decidits més enllà dels espais de sobirania popular (corts generals, parlaments autonòmics i ajuntaments) i la submissió i complicitat de la política institucional amb els mercats. Mentre que a Madrid va ser la mateixa nit del 15 de maig que un grup de persones decidia acampar a la Puerta del Sol, a Barcelona no seria fins al dia següent -quan els efectes del desallotjament per part de la policia a Madrid havien suposat un efecte reactivador i multiplicador de suport a l'acampada madrilenya- quan es decideix impulsar l'acampada a Plaça Catalunya. Es tractava de dues places de caràcter global, simbòliques, on les persones que es concentraven provenien de barris de les dues grans ciutats i les seves respectives àrees metropolitanes.

Imatge 2. Descansant durant la nit a l'acampada de Plaça Catalunya de Barcelona, maig de 2011
(Font: Albert Garcia, *Setmanari La Directa*)

Un cop recuperats espais públics tan simbòlics i emblemàtics com la Puerta del Sol i Plaça Catalunya, s'inicia un procés d'autoorganització i participació directa i horitzontal on la implicació individual a favor de la discussió-decisió-acció comuna i col·lectiva destaca per sobre de tot. Si bé la tasca autoorganitzativa i participativa es concentrava en aquests dos espais públics globals de Madrid i Barcelona -una referencialitat que també van ajudar a consolidar els mitjans de comunicació institucionals, silenciament el que estava passant de forma generalitzable a molts altres llocs- ràpidament aquestes acampades i dinàmiques d'autoorganització i participació s'estenien pel territori, passant de la plaça global a les places de barris i pobles. Un procés que des de la Plaça Catalunya es reforçaria molt ràpidament i que portaria al desmantellament de l'acampada permanent una vegada que el funcionament de forma horitzontal i interconnectat dels diferents espais i iniciatives ja estava en marxa, descentralitzant-se a barris i pobles, un procés que trigaria una mica més en el cas de la capital espanyola. La xarxa, dels llocs i de les complicitats, ja estava en funcionament.

Imatge 3. Assemblea impulsada pels i les indignades a Barberà del Vallès, 27 de maig de 2011
(Font: Fabi)

3. Contextualització (estructural) del 15-M

Arribades aquí ens podem preguntar, però, en quin context (estructural) situem la mobilització? Anem a veure ara en quin marc més general situem l'emergència d'aquesta mobilització. Així doncs, podem apuntar que a principis dels 80' —en plena efervescència dels governs de Thatcher i Reagan— els economistes neoliberals ja assenyalaven que qualsevol canvi profund i regressiu de model econòmic-social requeria d'una crisi —que si no existia es podia crear. Trenta anys després i els ecos d'aquestes paraules ressonen, encara que amb major radicalitat si això és possible.

Segurament ja no estem davant d'una crisi conjuntural i cíclica que s'opera a l'esfera econòmica. Els desafiamens que es plantegen van molt més enllà, en un terreny també polític i cultural. Així doncs, els pilars de l'estat del benestar, nascuts del pacte entre el factor capital i el factor treball a l'Europa Occidental democràtica, fan aigües. Cal destacar la lleugeresa amb la que són tractats cada cop més aquells drets i garanties que es trobaven en la base de l'estat de dret garantista. I en el cas de l'Estat espanyol, a més, es poden observar importants retrocessos en el respecte a la diversitat cultural, plurinacional i plurilingüística. En general, es posa en entredit la política econòmica keynesiana, la lluita per la cohesió social i la redistribució de riquesa o els propis valors liberals, democratacristians i socialdemòcrates –ciments del pensament i l'acció política institucionalitzada del vell continent fins a l'actualitat.

Els governs cada cop més van a remolc dels dictats del mercat; perden capacitat de marcar la seva pròpia agenda i exercir lideratge. Les empreses de qualificació juguen de manera capritxosa a etiquetar el deute sobirà, amb importants dosis de xantatge i manipulació, buscant desestabilitzar certes economies. Els poders econòmics exigeixen a les administracions públiques plans d'austeritat que sempre van en la direcció de retallades de drets socials i laborals i de la privatització del que fins ara havien estat serveis públics bàsics. I aposten per un sistema fiscal cada cop més dèbil i que prioritzi els impostos indirectes i rebaixant la progressivitat. Així les coses, qualsevol observadora pot constatar que els actors polítics transformadors tradicionals es mostren paralitzats, situant-se com a funcionals als interessos de l'èlit econòmica mundial i local. En aquest sentit, els partits de centre-esquerra i els sindicats majoritaris dimiteixen de fer política. Els interessos econòmics es globalitzen mentre la classe política és incapaç de pensar propostes i projectes polítics més enllà de l'Estat-nació, sense anar més lluny, impedit que l'Europa política i social no arribi a veure la llum, així com un model polític i cultural més vinculat als diferents pobles i regions europees.

En aquest sentit, el 15-M és una plasmació al carrer del procés de desafecció amb la classe política – que no amb la política – que s'està vivint (Bonet, 2010). Però no solament això. És un exercici de dignitat, presa de consciència i d'iniciativa. Davant la deriva econòmica neoliberal i de cadaverització dels actors i els imaginaris polítics tradicionals, la ciutadania surt al carrer. En un moment de canvi radical de model, les velles demandes de democràcia -real i formal- reapareixen, encara que amb innovadors repertoris, llenguatges i subjectivitats (Errejón, 2011; @galapita i @hibai_, 2011).

4. Sobre el moviment 15-M (en particular)

En els esdeveniments que segueixen a les marxes del 15-M s'identifica una important dosi d'espontaneïtat i desbordament institucional (incloent partits i sindicats); segons Tarrow (2002) aquests "moments de bogeria" precedeixen a qualsevol mobilització que aconsegueix trencar la normalitat quotidiana. En aquest cas, les protestes van més enllà del que s'esperava, encara que en aquell

primer moment ningú s'atrevia a desenvolupar hipòtesis de futur². Paradoxalment, en la recta final de la campanya electoral, moment central pels partits polítics, l'agenda pública es va veure creuada per les acampades. El moviment del *15-M* va seguir el A-B-C descrit a la literatura sobre moviments socials perquè la mobilització sigui exitosa. Existien unes condicions materials i simbòliques que provocaven un sentiment de greuge en un sector cada cop més gran de la població i l'existència de grups que transformaren en polític i acció col·lectiva els malestars. Però amb això no n'hi ha prou per desencadenar la mobilització, i això les activistes que porten anys lluitant per una societat millor ho saben per experiència. Els processos socials no es regeixen per una lògica mecanicista ni tampoc basada en el voluntarisme d'uns pocs grups socials.

Així és com la primera mobilització trobà, però a la vegada provocà, una estructura d'oportunitats polítiques. I aquí és on cal entendre el seu èxit. L'elecció de la data una setmana abans de les eleccions (fora voluntària o casual) així com la repressió policial i de la Junta electoral central, catapultaren la protesta. Això es va produir junt amb un bon emmarcament del discurs: el relat que dona el moviment, el diagnòstic de la situació i unes possibles solucions, encara intuïtives, encaixa amb inquietuds de la major part de la societat. El reperetori d'acció utilitzat fou fàcilment replicable i mediàticament difundible. No fou menys despreciable, tampoc, la coincidència amb el "temps universal". Les indignades, altament formades i amb capacitats comunicatives molt desenvolupades, coneixien i s'interessaven per les revoltes àrabs, les lluites socials a Grècia i l'exemple que suposa Islàndia en assumir una altra resposta a la crisi en el marc de les especificitats europees o les mobilitzacions més de caràcter juvenil i d'estudiants a Portugal, Xile i el Regne Unit. No estaven soles, doncs, en la lluita per la democràcia i expressar el malestar d'una forma activa al carrer³.

En aquest sentit, Santiago Alba Rico apunta en els seus textos d'anàlisi sobre el *15-M* que la clau de la reivindicació d'aquests joves, i no tan joves, es la demanda de democràcia, en els seus processos i en la seva materialitat. Així ens diu que "els joves del *15-M* s'han apoderat del llenguatge políticament correcte que invoquen i *pategen* els polítics i s'ho han pres seriosament contra ells" (Alba Rico, 2011a), i continua Santiago Alba exposant que "per això, a Tunis i a Madrid, els joves demanen precisament democràcia; i per això, a Tunis i a Madrid, han comprès encertadament que la democràcia està orgànicament

---

² Per demanda de diferents editorials, el dia 22 de maig es tanquen diversos llibres dedicats al moviment del *15-M*. Davant del desconcert dels primers dies de mobilització molts autors apliquen marcs teòrics i normatius que ja es venien desenvolupant per explicar la protesta social. Segurament d'aquests primers analítics el més descriptiu, i realista, perquè fugiu de l'exercici citat, és el de Carlos Taibo (Taibo, 2011a).

³ "Les protestes a Espanya s'inscriuen sens dubte a la mateixa falla tectònica global i perllonguen i readapten el mateix model organitzatiu inventat a Tunísia i a Egipte (i a Bahrein, Síria, Iemen, etc.). El capitalisme ha fracassat en tot, excepte en globalitzar les respostes" (Alba Rico, 2011b).

l·ligada a aquesta cosa misteriosa que Kant situava rotundament fora dels mercats: la dignitat" (Alba Rico, 2011b).

Les anàlisis de l'autor són molt il·lustratives de les primeres passes del moviment, però parlen d'un marc general i d'un "moment de bogeria", i també cal que ens endinsem en les seves fases de desenvolupament, a partir de l'exploració de possibles camins a recórrer. Nosaltres, en aquest sentit, creiem important analitzar i concretar l'existència de particularitats des d'un punt de vista territorial, ja que pensem que és on es pot observar de manera més ràpida els caminars del moviment, al nostre entendre, i essent coherents, també amb les experiències de la nostra pràctica activista i política en els nostres entorns quotidians (Díaz-Cortés, 2010; Alemany, Serrà, Ubasart, 2010). I no és gratuït tampoc. La radicació i radicalització del 15-M és més fàcil que es porti a terme allà on les articulacions espai-política-societat estaven tenint un desenvolupament molt actiu en la defensa de pilars bàsics de l'estat del benestar, com seria l'ensenyament i la sanitat públiques, la protecció social a col·lectius vulnerables i dret a l'habitatge. El cas de Catalunya és paradigmàtic, sobretot amb l'entrada del nou govern de Convergència i Unió (CIU)⁴ al govern autonòmic, sense oblidar la trajectòria i dinàmica d'autoorganització i mobilització dels moviments socials urbans de la regió metropolitana de Barcelona. Aturem-nos un moment a analitzar el que hem anomenat especificitats territorials.

5. Radicant i radicalitzant les mobilitzacions: especificitats territorials?

Convé recordar que aquestes protestes no han estat les úniques que marcaren aquell període pre-electoral del maig de 2011 (Fernández, 2011). I és necessari apuntar-les per entendre per què la naturalesa de la mobilització és diferent en el territori pel cas català i, també destacaríem, pel cas basc. Per raons diferents, el 15-M s'inserta i es desenvolupa en aquestes territoris d'una manera diferent a com ho fa a la resta de l'Estat. Les trajectòries en les seves respectives vides política, social i cultural en aquests contextos modela també la mobilització pre-electoral (i post-electoral) i la seva interrelació amb la protesta de les *indignades*. En tot cas, no estem dient que a la resta de l'Estat el 15-M es desenvolupi amb les mateixes formes i característiques, en contraposició als casos català i basc, sinó que ressaltem que cal fer també fer una anàlisi i lectura territorialitzada, ja que el mateix fet del funcionament descentralitzat, en xarxa i horitzontal ja suposa que a cada barri i ciutat tingui unes característiques pròpies, compartint-se d'altres. En tot cas, considerem que la vida política, social i cultural que es desenvolupa a territoris com el català i el basc dona unes

---

⁴ Dreta nacionalista catalana. CIU va guanyar les eleccions el novembre de 2010 posant fi a 7 anys de governs de centre-esquerra i catalanistes, amb una coalició entre el Partit Socialista de Catalunya (PSC), Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i Iniciativa per Catalunya/Verds-Esquerra Unida i Alternativa (ICV-EUiA).

pautes diferents a tenir presents quan analitzem les mobilitzacions socials que estan tenint lloc arreu de l'Estat espanyol.

A Catalunya des que el govern de CiU va anunciar un primer paquet de retallades socials —en educació, sanitat i protecció social, i després vindrien altres— es multiplicaren les mobilitzacions ciutadanes i de treballadores, a la capital però també a ciutats i pobles de tot el país. L'acte més visible i massiu en aquest primer període fou la manifestació abans apuntada que es portà a terme a Barcelona el 14 de maig, convocada per 200 entitats socials i sindicals del país. Així doncs, i com apunta l'historiador Xavier Domènech, per comprendre les característiques de les lluites catalanes cal tenir en compte que el 15-M "eclosionà enmig de les mobilitzacions contra les retallades socials" (Domènech, 2011). Així doncs, les lluites de les indignades i en defensa dels drets socials es troben, col·laboren i hibriden; velles i noves subjectivitats construeixen comunitats de resistència a les polítiques neoliberals.

En el cas basc, a Euskadi i Navarra el principal debat pre-electoral va girar al voltant del procés de pau i, en concret, al fet que l'esquerra independentista basca pogués presentar-se o no a les eleccions municipals. Després de la il·legalització de Sortu⁵, es va constituir la coalició electoral Bildu, de marcat caràcter sobiranista i d'esquerres⁶. Per reclamar que aquesta formació pogués concórrer a la contesa electoral es desencadenaren importants mobilitzacions socials i mostres de solidaritat, la més destacada durant la nit en que s'iniciava la campanya electoral, moment en què el Tribunal Constitucional havia de decidir si aquesta coalició podia concórrer o no a les eleccions municipals. Les urnes parlaren i Bildu quedà la primera força en nombre de regidors i la segona en nombre de vots a Euskadi, aconseguint l'ajuntament de Donostia (Sant Sebastià, capital guipuscoana) i la Diputació de Gipuzkoa. Els resultats a Navarra no van ser del mateix nivell però també destacables. Així doncs, i pel cas basc, podem considerar que les iniciatives transformadores s'estan construint amb un peu a les institucions, ja no solament locals, a partir de la irrupció de Bildu en altres escales de govern, fet que posa de manifest una vinculació entre protesta popular i activa al carrer i expressió electoral. I l'anunci del cessament definitiu de l'activitat armada de ETA considerem que accelerarà i reforçarà aquest fet en territoris com el basc.

Pensant també en clau electoral, i tornant al cas català, en les eleccions municipals del 22 de maig de 2011 tampoc han de passar desapercebuts els resultats electorals de candidatures alternatives i populars (en el marc estricte de la comarca del Vallès Occidental a través de les Candidatures Alternatives del

---

⁵ Partit que inscriu l'esquerra abertzale el passat, amb referències explícites a l'ús exclusiu de formes polítiques democràtiques no violentes. Malgrat tot és il·legalitzat pel Tribunal Suprem espanyol.

⁶ La coalició estava formada per Eusko Alkartasuna (EA) —el primer president d'Euskadi fou d'aquest partit, i durant molts anys ha format coalició electoral amb el Partit Nacionalista Basc (PNV)- i Alternatiba —escissió d'Ezkerra Batua/Izquierda Unida (EB/IU)- i independents i militants de l'esquerra abertzale.

Vallès i, en el marc general del país, de les Candidatures d'Unitat Popular), amb increment de vots i de representants polítics als consistoris, essent també un clar exemple de relació entre lluites socials i polítiques arrelades al territori, des de l'àmbit municipal, i expressions electorals i institucionals (Elisenda, Serrà i Ubasart, 2010).

Un i altre cas, responen a pràctiques, discursos i demandes que cal situar-les amb antelació al 15 de maig de 2011, però destacant-se el retroaliment, i per això reforçament, d'aquestes pràctiques, discursos i demandes en particular i en general, tant des de l'acció política a les institucions com per la pressió dels moviments socials i les mobilitzacions del *15-M*, encara que no puguem parlar estrictament d'una unitat d'acció organitzada, homogènia i coherent. Però tampoc creiem que es vulgui ni es busqui, sinó que les característiques mobilitzadores que s'han posat de manifest en els darrers temps, reforcen clarament l'horitzontalitat i complementarietat difuses en el temps i en l'espai i que pot, o no, configurar-se en dinàmiques coordinades de lluita social en temps i espais concrets on es sumen majories socials molt destacables, encara que no siguin sempre les mateixes.

En aquest sentit, podem dir que en aquell moment de naixement del *15-M* quedava clar que l'agenda política dels moviments socials, pel cas basc, prioritzava la defensa de drets civils i polítics, la consolidació d'una resolució negociada al conflicte polític i armat, així com la lluita per aconseguir representació política a les institucions locals (i, com hem dit, per seguir aplicant polítiques i formes de fer política coincidents amb les demandes des de les mobilitzacions del *15-M*). I l'aposta concreta pel *15-M*, en el cas basc, fou bastant minoritària i fragmentada. Mentre que en el cas català podem considerar que les diferents lluites, en el marc del *15-M* estrictament o no, es trobaren de manera més productiva des d'un punt de vista mobilitzador; en el cas basc el *15-M* es va quedar en una simple anècdota, però sense oblidar que es reforçaven espais de transformació política ja existents i se n'obrien d'altres.

6. El *15-M* a Catalunya: reforçant un nou cicle mobilitzador

Des d'un posicionament situat (militància activa en espais polítics i sindicals alternatius a la regió metropolitana de Barcelona), i de persones que vam participar en la mobilització del 15 de maig a Barcelona i que després ho vam fer a les nostres respectives poblacions de Barberà i Castellar del Vallès, no entenem, doncs, la irrupció del *15-M* sense emmarcar-la en un nou cicle de mobilització a Catalunya que té les seves normals particularitats respecte altres indrets de l'Estat espanyol, com hem anat apuntat, i respon també a dinàmiques de moviments socials amb més recorregut en el temps (Leiva, Miro i Urbano, 2007; Bonet, 2010). En tot cas, s'ha de reconèixer al moviment *15-M* en general un paper important i destacable perquè ha sabut fer aglutinar, autoorganitzar-se i activar generacions i sectors socials desmobilitzats i també ha suposat la construcció de dinàmiques d'interacció entre persones organitzades políticament i sindicalment (i no de tot l'espectre polític i sindical al nostre

entendre, sinó del més combatiu i alternatiu) i les no organitzades. El 15-M ha suposat que de forma massiva i referencial les persones prenguessin el carrer, la paraula i la iniciativa, obtenint un suport i simpatia molt alts entre la població en general, i facilitant, a més, que es donés altaveu i legitimació social a demandes que es feien i es fan des d'espais polítics, sindicals i associatius més concrets o organitzats.

Però el fet que la multiplicació d'espais i iniciatives i la consolidació del procés mobilitzador arran del 15-M sigui un fet destacable i diferenciat a Catalunya ens ha de portar a reconèixer contextos i situacions que no són únics ni homogenis, i que expliquen el dinamisme i l'enfortiment d'aquest nou cicle de mobilitzacions socials. Podríem parlar de les consultes per la independència, amb 500 referèndums a tot el territori, organitzades sense suport institucional, i on han participat 850.000 persones. Podríem parlar de les dues vagues generals i la convocatòria del 1r de Maig, on el sindicalisme alternatiu, els moviments socials i col·lectius més precaritzats han jugat un paper determinant, desmarcant-se del discurs hegemònic del sindicalisme oficial (CCOO i UGT). Podríem parlar dels resultats del municipalisme alternatiu en les eleccions municipals del 22 de maig a Catalunya, on la tasca municipalista dels últims 4 anys en molts pobles i ciutats, centrada en la majoria de casos en demandes i pràctiques que són bàsiques en el moviment 15-M (autoorganització des de la proximitat, transparència i participació), ha suposat que es passés de 30 mil vots, i 30 representants a consistoris, a uns 80 mil vots, unes 120 representants a consistoris i 5 alcaldies. I aquestes iniciatives populars i de base, anant més enllà del programa polític o sindical, el que tenen de particular són el canvi de cultura política i sindical, on l'oficialitat i la institucionalització queden desbordades per la iniciativa popular. Un aspecte que considerem que encara s'ha reforçat més amb les mobilitzacions del 15-M.

En el mateix sentit cal entendre els dos focus d'atenció i actuació més importants a nivell popular, en l'etapa 15-M a Catalunya: les ocupacions de centres d'atenció primària (CAP) i hospitals i les ocupacions de portals d'edificis per evitar desnonaments, que són dos processos de lluita social que tenen els seus orígens d'auto-organització i suport mutu més enllà del 15-M, ja que existia un treball previ des de diferents col·lectius i plataformes, però que aquest moviment ha ajudat a amplificar, i legitimar socialment accions com les mateixes ocupacions. Si bé el tema dels desnonaments és una lluita que, nascuda al nostre país, s'estén per tot l'Estat, el fet de les ocupacions a Catalunya, i sobretot en el cas de CAPs i hospitals, sí que suposa una reacció popular i activa que respon a les polítiques neoliberals aplicades pel nou govern autonòmic dretà i regionalista de CiU a Catalunya. Aquestes ocupacions són la resposta popular a l'anunci i posada en marxa del tancament parcial o complet de centres sanitaris públics, serveis i horaris. En aquesta mateixa lògica cal entendre la iniciativa popular que a escala metropolitana es va prendre per paraitzar el Parlament de Catalunya el passat 15 de juny amb l'eslògan "Aturem el Parlament", coincidint amb la discussió parlamentària de les retallades socials impulsades pel govern de CiU. O la massiva manifestació del 20 de juliol, el mateix dia que s'aprovaven els pressupostos del govern autonòmic, amb un

pacte entre partits de dretes a Catalunya (CiU i PP). I, en el cas dels desnonaments, la pressió popular ha suposat que s'hagin paralytat nombrosos desnonaments i que molts ajuntaments, davant la pressió popular estiguin aprovant mocions per evitar aquesta pràctica i reclamar que la legislació competent a nivell estatal faci possible la dació en pagament.

Imatge 4. Ocupació del Centre d'Atenció Primària de Castellar del Vallès, 1 d'agost de 2011
(Font: Gemma)

Imatge 5. Ocupació del Centre d'Atenció Primària de Badia del Vallès, 18 de juliol de 2011
(Font: Fabi)

Imatge 5. Concentració popular per evitar que una família fos desnonada de la seva llar, Barri del Clot (Barcelona), 26 de juliol de 2011 (Font: Albert Garcia, *Setmanari La Directa*)

Parlem, tant en els casos de les ocupacions de CAPs i hospitals, com de les ocupacions de portals per aturar desnonaments, de petites victòries però, en definitiva, de victòries que ajuden a enfortir la mobilització social. En aquest sentit, es posa de manifest que l'hegemonia del discurs neoliberal s'està ressentint, estenent i socialitzant-se una crítica a l'actual sistema que es sustenta també amb l'actitud activa i autoorganitzada de cada vegada més persones, un aspecte que contrasta amb les dinàmiques desmobilitzadores que s'han anat desenvolupant a partir dels anys vuitanta a l'Estat espanyol, una vegada posada en marxa l'anomenada Transició política.

Amb el que s'ha comentat fins ara, es posa de manifest una de les realitats i virtuts del *15-M*, que s'enforteix a si mateix enfortint experiències amb més recorregut en el temps, a més de compartir, coordinar i sumar contextos, iniciatives i dinàmiques generals que superen l'escala més local per passar a una de més global, com es va posar de manifest el passat 15 d'octubre amb les mobilitzacions estenent-se a una escala internacional i global. Del respecte a aquesta realitat en construcció i de política prefigurativa i l'enfortiment de la coordinació en xarxa a diferents escales (Bonet i Ubasart, 2004) i al fet de sumar, dependrà el reforçament i consolidació d'aquest nou cicle mobilitzador davant l'hegemonia discursiva i pràctica del neoliberalisme.

7. Conclusions. Punt i seguit...

No hi ha cap dubte que el *15-M* ha suposat una politització de generacions que havien estat allunyades de la cosa pública, alhora que també ha significat trencar l'hegemonia i la idea d'*inevitabilitat* de la resposta neoliberal a la crisi i reforçar dinàmiques d'acció social i política pre-existents. Aquestes són les conclusions que a dia d'avui podem apuntar. Ara bé, a mig termini, haurem de preguntar-nos sobre les conseqüències d'aquesta mobilització en el marc tant

del seu origen com del que es reclama, i creiem que seria encertat per a l'anàlisi remetre'ns a la literatura sobre moviments socials que sol centrar-se en els efectes sobre tres àmbits: el de la *politics*, les formes i pràctiques de fer política dels diferents agents socials; el de les *policies*, les polítiques que es defineixen i es desenvolupen des de l'-acció política; i, la *polity*, les formes i caracterització dels governs a diferents nivells. És també a partir d'aquests tres àmbits des d'on també podrem tenir una mirada més ampliada del que està passant en el nostre entorn des d'un punt de vista social i polític, reconeixent necessàriament dinàmiques estructurals, però també especificitats i particularitats. En aquest sentit, la suma interrelacional i horitzontal de dinàmiques d'acció social i política és una característica pràctica de les actuals mobilitzacions a casa nostra, una forma, de moment, de transformar la *politics* i que està tenint una certa incidència en els altres dos àmbits esmentats però en l'escala municipalista i local, ja que no podem dir el mateix d'altres escales des d'on es defineixen i apliquen polítiques i es configuren governs.

I, com a darrer comentari i referència, el present article també és una forma de posar de manifest i reclamar la necessitat de preguntar-nos, com fa Carlos Taibo (2011b), d'auto-reflexionar i compartir, mentre seguint fent camí, mentre segueix transcorreguen la nostra acció política i activista, una forma de viure la nostra quotidianitat, tant des del punt de vista polític com acadèmic, i que tenim molt present que coincideix amb molts i moltes companyes i que traspua en la dinàmica mobilitzadora dels darrers mesos a casa nostra.

Referències

Abellán, Jacobo 2011. "De la red a la calle: un estudio del proceso movilizador que condujo a las manifestaciones del 15 de mayo de 2011." Ponencia presentada a *X Congreso Español de Ciencia Política y de la Administración*, Múrcia, 7-9 de setembre de 2011.
<http://aecpa.es/uploads/files/modules/congress/10/papers/564.pdf> (accés 4.11.2011).

Alba Rico, Santiago 2011a. "La Qasba en Madrid" *Rebellion*.
<http://rebellion.org/noticia.php?id=128812> (accés 29.10.2011).

Alba Rico, Santiago 2011b. "Un extranjero en la Puerta del Sol. El agujero blanco." *Rebellion*.
<http://rebellion.org/noticia.php?id=129588> (accés 29.10.2011).

Alemany, Elisenda; Serrà, Marc; Ubasart, Gemma 2010. *Construint municipi des dels moviments socials. Candidatures alternatives i populars i barris en lluita*. Barcelona: Icaria Editorial.

Alemany, Elisenda; Serrà, Marc; Ubasart, Gemma 2010. "Introducció". Pp. 13-20 a *Construint municipi des dels moviments socials. Candidatures alternatives i populars i barris en lluita*, editat per Elisenda Alemany, Marc Serrà i Gemma Ubasart. Barcelona: Icaria Editorial.

Bonet, Jordi 2010. "El municipalisme alternatiu com espai d'innovació política i de producció democràtica". Pp. 71-83 a *Construint municipi des dels moviments socials. Candidatures alternatives i populars i barris en lluita*, editat per Elisenda Alemany, Marc Serrà i Gemma Ubasart. Barcelona: Icaria Editorial.

Bonet, Jordi 2010. *Pensar l'organització des de l'Autonomia*.
<http://enfocant.net/noticia/pensar-lorganitzaci-des-de-lautonomia> (accés 5.11-2011).

Bonet, Jordi; Ubasart, Gemma 2004. "Ambivalència de la potència. Posibilitats y límits del moviment en Barcelona frente a la guerra". *ContraPoder*, 8.
<http://investigaccio.org/www.investigaccio.org/ponencies/ambivalencia.pdf> (accés 5.11.2011).

Díaz-Cortés, Fabià 2010. "Justícia social a Barberà? De què parlem?". Pp. 153-167 a *Construint municipi des dels moviments socials. Candidatures alternatives i populars i barris en lluita*, editat per Elisenda Alemany, Marc Serrà i Gemma Ubasart. Barcelona: Icaria Editorial.

Díaz-Cortés, Fabià 2011. "15M": *La irrupció de la indignació als carrers en un nou cicle de mobilització social*.
<http://fabi-geografiesquotidianes.blogspot.com/2011/08/xerrada-debat-informal-leeds-sobre-el.html> (accés 6.11.2011).

Domènech, Xavier 2011. *Dues lògiques d'un moviment. Llegint el 15-M i els seus llibres*.
<http://iniciis.blogspot.com/2011/07/dues-logiques-dun-moviment-llegint-el.html> (accés 6.11.2011).

Errejón, Íñigo 2011. "Disputar les places, disputar les paraules". Pp. 18-24 a *Les raons dels indignats*, editat per Raimundo Viejo. Barcelona: Pòrtic.

Fernández, David 2011. "Ostatges al mercat, lliures al carrer". Pp. 2-3 a *Setmanari La Directa*, 239, 27 de juliol de 2011.

@Galapita; @Hibai_ 2011. "Maig del seixanta-tweet". Pp. 50-60 a *Les veus de les places*, diverses autores. Barcelona: Icaria Editorial.

Leiva, Enrique; Miró, Ivan; Urbano, Xavier 2007. *De la protesta al contrapoder*. Barcelona: Virus Editorial.

Subirats, Joan 2011. "Indignación (por ahora) moderada". *El País*, 15 de maig de 2011.
http://elpais.com/articulo/cataluna/Indignacion/ahora/moderada/elpepuespcat/20110515elpcat_4/Tes (accés 6.11.2011).

Taibo, Carlos 2011a. *Nada será como antes. Sobre el movimiento 15-M*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Taibo, Carlos 2011b. *El 15-M en sesenta preguntas*. Madrid: Los Libros de la Catarata.

Tarrow, Sidney 2002. "Ciclos de acción colectiva: entre los momentos de locura y el repertorio de contestación". Pp. 99-129 en *Protesta social. Repertorios y ciclos de acción colectiva*, editado per Mark Traugott. Barcelona: Hacer.

Ubasart-González, Gemma 2011a. "Campana en la calle", *Gara*, 20 maig de 2011.

<http://gara.net/paperezkoa/20110520/267534/es/Campana-calle> (accés 6.11.2011).

Ubasart-González, Gemma 2011b. "Emancipación y nuevo modelo", *Diagonal*, 160, 27 d'octubre de 2011.

<http://www.diagonalperiodico.net/Emancipacion-y-nuevo-modelo.html> (accés 6.11.2011).

Sobre les autores

Fabià Díaz-Cortés és geògraf i investigador postdoctoral a l'*School of Geography* de la *University of Leeds* (fabiadiazcortes AT gmail.com).

Gemma Ubasart-González és politòloga i investigadora postdoctoral al *Departamento de Ciencia Política y Relaciones Internacionales* de la *Universidad Autónoma de Madrid* (gemmaubasartg AT gmail.com).

Totes dues participen de forma activa a les Candidatures Alternatives del Vallès i en moviments socials catalans.